

Verlag van het ingevolge artikel 5, sub d., j° 2 Archiefbesluit 1995, gevoerde driehoeksoverleg tussen de minister van Financiën, de minister van Economische Zaken, de minister van Binnenlandse Zaken, de minister van Buitenlandse Zaken, de minister belast met de hulp aan ontwikkelingslanden, de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de minister van Algemene Zaken, de minister van Justitie en het Nationaal Archief met betrekking tot de selectielijst, zoals bedoeld in artikel 2, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995, van archiefbescheiden van de bovengenoemde zorgdragers op het beleidsterrein Herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties, over de periode 1945-.

Den Haag, maart 2007

Mw. Drs. L. Boer

Drs. B. van Kester

Drs. R.P. Yap

Inleiding

De voorliggende ontwerp-selectielijst is een selectielijst als bedoeld in artikel 2, lid 1 van het Archiefbesluit 1995 (Stb.1995/671). De lijst heeft de vorm van een Basisselectiedocument (BSD). Een BSD bestaat voor het grootste deel uit een lijst van handelingen. In een BSD wordt op grond van een aantal selectiecriteria aan elke handeling een waardering gegeven, die neerkomt op een selectiebeslissing met betrekking tot de bescheiden die de neerslag van de handeling vormen (B = te bewaren; V = te vernietigen).

Het BSD fungeert als nieuw selectie-instrument voor de minister van Financiën, de minister van Economische Zaken, de minister van Binnenlandse Zaken, de minister van Buitenlandse Zaken, de minister belast met de hulp aan ontwikkelingslanden, de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de minister van Algemene Zaken, de minister van Justitie en Atradius op het beleidsterrein Herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties voor de periode 1945-.

Er zijn geen bestaande selectielijsten die dienen te worden ingetrokken.

Reikwijdte van dit BSD

Dit BSD wordt thans ter vaststelling aangeboden voor de volgende actoren:

Primaire zorgdrager:

Onder de zorg van de minister van Financiën:

-de minister van Financiën (1945-)

-de verzekeraar (1940-1996)

Secundaire zorgdragers:

Onder de zorg van de minister van Economische Zaken:

-de minister van Economische Zaken (1945-1990)

Onder de zorg van de minister van Buitenlandse Zaken:

-de minister van Buitenlandse Zaken (1969-1990)

-de minister belast met de hulp aan ontwikkelingslanden (1969-1990)

Onder de zorg van de minister van Binnenlandse Zaken:

-de minister van Binnenlandse Zaken (1969-)

Onder de zorg van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:

-de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (1969-)

Onder de zorg van de minister van Algemene Zaken:

- de minister-president/minister van Algemene Zaken (1969-)
- de vice-minister-president (1969-)

Onder de zorg van de minister van Justitie:

- de minister van Justitie (1969-)

Totstandkoming BSD

Het BSD is gebaseerd op het institutioneel onderzoek dat bij het ministerie van Financiën door dhr. A.A. Mietes werd afgerond in 1999. Dit institutioneel onderzoek resulteerde in het PIVOT-rapport nr. 78, *Herverzekerd. Een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen op het beleidsterrein herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties, 1940 - 1996.*

Het concept-BSD voor de minister van Financiën, de minister van Economische Zaken, de minister van Binnenlandse Zaken, de minister van Buitenlandse Zaken, de minister belast met de hulp aan ontwikkelingslanden, de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de minister van Algemene Zaken, de minister van Justitie kwam tot stand in november 2006 en is sindsdien, n.a.v. het besprokene tijdens het driehoeksoverleg, aangepast en aangevuld.

Driehoeksoverleg

Het driehoeksoverleg over de concept-selectielijst vond mondeling plaats op 16-11-2006, 24-11-2006 en 14-02-2007.

Daarnaast is voorafgaand en na afloop van mondelinge overleg per e-mail gecorrespondeerd.

Aan het driehoeksoverleg werd door de volgende personen (direct dan wel indirect) deelgenomen:

als vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris:

- drs. B. van Kester, medewerker Selectie en Acquisitie, Nationaal Archief
- drs. R.P. Yap, medewerker Selectie en Acquisitie, Nationaal Archief

als vertegenwoordigster van de zorgdragers:

- mw. drs. L. Boer, BSD medewerker Project Wegwerken Archiefachterstanden (PWAA)

De inhoud van het BSD, alsmede de voorgestelde waarderingen zijn beoordeeld door:

namens het ministerie van Financiën [primaire zorgdrager]:

als archiefdeskundige:

- dhr. Cees Fieret, medewerker Instrumenten, Centrale Directie, Directie Bedrijfsvoering en Communicatie, Eenheid Documentatie en Informatie van het ministerie van Financiën
- dhr. P.C.A. Lamboo, medewerker instrumenten, Centrale Directie, Directie Bedrijfsvoering en Communicatie, Eenheid Documentatie en Informatie van het ministerie van Financiën

als beleidsdeskundige:

- dhr. Ton Muiser, Coördinator/Raadsadviseur, Generale Thesaurie, directie BFB/EKI van het ministerie van Financiën
- dhr. Gert Bouwman, manager business control, IT reporting & documentation, Atradius Dutch State Business

Het ministerie van Financiën leverde als primaire zorgdrager tevens de deskundigheid op archief- en beleidsgebied namens de secundaire zorgdragers.

Tijdens het driehoeksoverleg is de volgende procedure gevolgd:

Ter completering van de kennis van de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris is een Historisch-maatschappelijke Analyse uitgevoerd. De heer H.H.M. Groen is bereid gevonden zijn medewerking te verlenen aan dit HMA. Dhr. Groen werkte van 1964-1995 bij de Nederlandse Crediet

Maatschappij (NCM). Hij was er onderdirecteur en adjunct-directeur (1975-1976), directeur en na een statutenwijziging lid van de Raad van Bestuur (1976-1995). Sinds 1988 was hij voorzitter van de Raad van Bestuur. Uit hoofde van zijn functie heeft de heer Groen zich in die tijd intensief beziggehouden met het beleidsterrein Herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties. Voorafgaand aan het onderzoek is de heer Groen het vragenformulier voor het HMA toegestuurd en heeft hij een samenvatting gekregen van context van het beleidsterrein zoals beschreven in het RIO *Herverzekerd. Een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen op het beleidsterrein herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties, 1940 - 1996*. Op 8 december 2006 heeft Barry van Kester, medewerker Selectie en Acquisitie van het Nationaal Archief een bezoek gebracht aan de heer Groen in Noordwijk. Toen is aan de hand van het vragenformulier HMA gesproken over het beleidsterrein herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

Daarnaast heeft Barry van Kester op 31 januari 2007 telefonisch contact gehad met de heer Groen. Daarna is een concept verslag opgemaakt. Op 31 januari 2007 heeft de heer Groen zijn goedkeuring aan het verslag gegeven.

Belangen ex artikel 2, sub b en c Archiefbesluit 1995

Tijdens het opstellen van het BSD en tijdens het gevoerde driehoeksoverleg is rekening gehouden met de in artikel 2, sub c van het Archiefbesluit 1995 genoemde waarde van de archiefbescheiden als bestanddeel van het cultureel erfgoed en het onder sub d. van hetzelfde besluit genoemde belang van de in de archiefbescheiden voorkomende gegevens voor overheidsorganen, voor recht- of bewijszoekenden en voor historisch onderzoek. Als uitgangspunt van het overleg gold de door het Nationaal Archief gehanteerde selectiedoelstelling, die inhoudt dat de belangrijkste bronnen van de Nederlandse samenleving en cultuur veilig worden gesteld voor blijvende bewaring. Met het te bewaren materiaal moet het mogelijk zijn om een reconstructie te maken van de hoofdlijnen van het handelen van de rijksoverheid ten opzichte van haar omgeving, maar ook van de belangrijkste historisch-maatschappelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen, voor zo ver deze zijn te reconstrueren uit overheidsarchieven.

Om op basis van deze selectiedoelstelling tot een waardering van de handelingen te komen, worden zes selectiecriteria toegepast:

Selectiecriteria	
<i>Handelingen die gewaardeerd worden met B(ewaren)</i>	
Algemeen selectie criterium	Toelichting
<i>1. Handelingen die betrekking hebben op voorbereiding en bepaling van beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan agendavorming, het analyseren van informatie, het formuleren van adviezen met het oog op toekomstig beleid, het ontwerpen van beleid of het plannen van dat beleid, alsmede het nemen van beslissingen over de inhoud van beleid en terugkoppeling van beleid. Dit omvat het kiezen en specificeren van de doeleinden en de instrumenten.
<i>2. Handelingen die betrekking hebben op evaluatie van beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan het beschrijven en beoordelen van de inhoud, het proces of de effecten van beleid. Hieruit worden niet per se consequenties getrokken zoals bij terugkoppeling van beleid.
<i>3. Handelingen die betrekking hebben op verantwoording van beleid op hoofdlijnen aan andere actoren</i>	Hieronder valt tevens het uitbrengen van verslag over beleid op hoofdlijnen aan andere actoren of ter publicatie.

Selectiecriteria	
4. <i>Handelingen die betrekking hebben op (her)inrichting van organisaties belast met beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan het instellen, wijzigen of opheffen van organen, organisaties of onderdelen daarvan.
5. <i>Handelingen die bepalend zijn voor de wijze waarop beleidsuitvoering op hoofdlijnen plaatsvindt</i>	Onder beleidsuitvoering wordt verstaan het toepassen van instrumenten om de gekozen doeleinden te bereiken.
6. <i>Handelingen die betrekking hebben op beleidsuitvoering op hoofdlijnen en direct zijn gerelateerd aan of direct voortvloeien uit voor het Koninkrijk der Nederlanden bijzondere tijdsomstandigheden en incidenten</i>	Bijvoorbeeld in het geval de ministeriële verantwoordelijkheid is opgeheven en/of wanneer er sprake is van oorlogstoestand, staat van beleg of toepassing van noodwetgeving.

Belangen van de archiefbescheiden voor de overheidsorganen en de recht- en bewijszoekende burger

Bij de handelingen die zijn gewaardeerd voor vernietiging op termijn, is de termijn vastgesteld met het oog op het belang van de archiefbescheiden voor overheidsorganen en voor de recht- en bewijszoekende burger. De beoordeling en vaststelling van de termijnen zijn geschied door de deskundigen van het ministerie van Financiën. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris heeft zich ervan vergewist dat zij gezien hun inbreng en functie inderdaad kunnen gelden als deskundigen.

Belangen van de te bewaren archiefbescheiden voor het historisch onderzoek

In het driehoeksoverleg heeft de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris primair de belangen van het historisch onderzoek behartigd. Daarnaast hebben ook de overige deelnemers hun gedachten laten gaan over de vraag op welke wijze het belang van de bescheiden voor later historisch onderzoek in de selectielijst tot uiting zou moeten worden gebracht.

Ingevolge artikel 5, onder e, van het Archiefbesluit 1995 kan neerslag van bepaalde, als te vernietigen gewaardeerde handelingen betreffende personen en/of gebeurtenissen van bijzonder cultureel of maatschappelijk belang, van vernietiging worden uitgezonderd.

Inhoudelijk verslag

Opmerkingen naar aanleiding van historisch-maatschappelijke analyse

Uit de HMA is naar voren gekomen dat de herverzekering van export- en importkredieten niet een louter economisch-financiële aangelegenheid was. In de jaren zeventig bleek dat ook politieke afwegingen een grote rol konden spelen bij het toekennen of weigeren van een transactie. Daarnaast komt duidelijk naar voren dat niet alleen het acceptatiebeleid, maar ook het schadebeleid (politieke) gevoeligheden kende, omdat hier meer ruimte was voor politieke overwegingen. Hierbij speelde bijvoorbeeld het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking een belangrijke rol.

De herverzekering is meerdere malen onderwerp geweest van politieke discussie. Naar aanleiding van bepaalde schadegevallen kwam het tot Kamervragen. Afschaffing of een parlementaire enquête zijn nooit aan de orde geweest.

Uit de HMA is ook naar voren gekomen dat belangrijke archieven met betrekking tot herverzekering niet alleen bij de overheid lijken te berusten. Genoemd worden de archieven van Atradius (de voormalige NCM) en de Berner Unie.

Na veelvuldig overleg tussen Atradius en de vertegenwoordigster van de zorgdragers is echter gebleken dat beleidsinhoudelijke archieven in beginsel bij het ministerie van Financiën berusten. Politieke beslissingen worden niet door de verzekeraar gemaakt en worden tot de competentie van het ministerie gerekend.

De HMA heeft aanleiding gegeven tot het veranderen van een aantal waarderingen binnen het BSD. Handeling die betrekking hebben op het acceptatie- dan wel schadebeleid van de herverzekering van export- en importkredieten (handeling 10, 49, 73, 115, 121, 116, 117, 118 en 119) hebben een gesplitste waardering gekregen met als doel de politiek gevoelige neerslag te scheiden. In het inhoudelijke verslag wordt hier verder op ingegaan.

De HMA heeft verder geen aanleiding gegeven tot wijziging van de waarderingen of handelingen binnen het BSD. Met bestaande selectielijsten en waarderingen wordt de belangrijkste neerslag, zoals verder geschetst in de HMA bewaard.

Algemeen

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris merkt op dat Atradius, de voormalige Nederlandse Credietverzekeringsmaatschappij (NCM), ontbreekt in het BSD. Omdat Atradius een grote rol speelt op het beleidsterrein, verzoekt de vertegenwoordiger de zorgdragers om deze belangrijke actor alsnog te benaderen en uit te nodigen om mee te doen met de vaststellingsprocedure. De vertegenwoordigster van de zorgdragers heeft Atradius benaderd; Atradius is alsnog in het BSD opgenomen.

Hiernaast mist de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris als actor de Interdepartementale Commissie Herverzekering Investeringen, waarvan het secretariaat wel door Financiën wordt gevoerd. Deze actor wordt genoemd bij handeling 14. Ook in het RIO staan geen handelingen, maar die zouden wel geformuleerd moeten worden. Na navraag bij het ministerie van Financiën blijkt dat het gaat om het interdepartementale overleg tussen de betrokken drie ministeries Financiën, Economische Zaken en Buitenlandse Zaken. Aan deze ministeries worden de afspraken doorgegeven die zijn gemaakt over kredieten. Deze informatie heeft gevolgen voor het beleid, bijvoorbeeld het exportbeleid van EZ. De commissie valt onder de archiefzorg van het ministerie van Financiën. Er wordt een lijst voor de commissie in het BSD opgenomen.

De Rijkscommissie herverzekering export- en importgaranties en diens opvolgers en de Commissie Advisering Landenbeleid vallen onder het zorgdragerschap van de Nederlandse Bank (DNB). Deze commissies zullen worden opgenomen in het eigen BSD van DNB.

Handelingen

1. Handelingen over aanvragen voor verzekeringen

Toelichting

In het BSD staan een aantal handelingen die gaan over (overleg inzake) aanvragen voor herverzekeringen, namelijk handelingen 10, 49, 73, 115, 121, 116, 117, 118 en 119:

1.1 Actor: Minister van Financien

Handeling 10

Het beslissen op beroepschriften naar aanleiding van beschikkingen inzake de herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties en het voeren van verweer in beroepschriftenprocedures voor de Raad van State en/of de kantonrechter.

Handeling 49

Het afhandelen van voorstellen tot herverzekering bij de Staat welke vallen buiten de aan de Nederlandsche Bank NV gegeven machtiging.

Handeling 73

Het afhandelen van (dreigende) schadegevallen.

Handeling 115

Het afhandelen van aanvragen tot herverzekering.

Handeling 121

Het afhandelen van schadegevallen en dreigende schaden, welke geheel of gedeeltelijk voor rekening van de Staat (kunnen) komen.

1.2 Actor: Minister van Buitenlandse Zaken**Handeling 116**

Het overleggen met de Minister van Financiën over aanvragen tot herverzekering.

1.3 Actor: Minister van Ontwikkelingssamenwerking**Handeling 119**

Het overleggen met de Minister van Financiën over aanvragen tot herverzekering.

1.4 Actor: Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit**Handeling 118**

Het overleggen met de Minister van Financiën over aanvragen tot herverzekering.

1.5 Actor: Minister van Economische Zaken**Handeling 117**

Het overleggen met de Minister van Financiën over aanvragen tot herverzekering.

De vertegenwoordiger van het Nationaal Archief vraagt zich af in hoeverre de neerslag van deze handelingen inzicht geeft in het belang van politieke motieven bij het al dan niet honoreren van een verzoek tot herverzekering. De heer H.H.M. Groen, de HMA-deskundige, heeft aangegeven dat ongeveer de helft van de verzoeken tot herverzekering politiek gevoelig liggen. Het ministerie van Financiën noemt als interessante gevallen de verkoop van de Karel Doorman (Peru) en de Boskalis (Argentinië). Gevallen als deze moeten zeker bewaard blijven.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt voor om de politiek gevoelige gevallen te scheiden van de overige gevallen en alleen deze voor permanente bewaring in aanmerking te laten komen. Hij vraagt zich af of de politieke gevoeligheid van de kleinere transacties over het algemeen geringer was. Wellicht is het mogelijk uitsluitend in dat geval de neerslag met betrekking tot de grote transacties te bewaren. Een tweede mogelijkheid is om de politieke van de commerciële zaken te scheiden en alleen de politieke zaken te bewaren. Als dit niet mogelijk blijkt, stelt de vertegenwoordiger van het Nationaal Archief voor om de handelingen met een B te waarderen. Bewaring van alle neerslag is in dat geval de beste manier om te waarborgen dat geen materiaal met betrekking tot politiek gevoelige zaken verloren gaat.

Na overleg met het ministerie van Financiën laat de vertegenwoordigster van de zorgdraggers weten dat de handelingen inzicht geven in de motieven die meespeelden bij het al dan niet voldoen aan een verzoek tot herverzekering. Politieke gevoeligheid is echter niet afhankelijk van de grootte van de transactie, maar van het land en de politieke lading: gevoelige zaken bevonden zich ook onder de kleinere transacties. Een scheiding tussen grote en kleine transacties is dus niet mogelijk. Zowel de

vertegenwoordiger van het Nationaal Archief als de vertegenwoordigster van de zorgdragers erkennen dat een scheiding tussen politieke en commerciële zaken ook niet haalbaar lijkt: de vraag is of alle politiek-gevoelige kwesties tijdens de selectie worden herkend. De optie om alle neerslag van deze handelingen te bewaren, wordt sterk afgeraden door het ministerie van Financiën. Bij sommige handelingen gaat het namelijk om *alle* aanvragen tot herverzekering.

De vertegenwoordiger van het Nationaal Archief stelt vervolgens voor om een scheiding te maken aan de hand van zaken die in de ministerraad behandeld zijn en welke aanleiding hebben gegeven tot kamervragen. Na overleg met het ministerie van Financiën stemt de vertegenwoordigster van de zorgdragers in met dit voorstel. Ze voegt hieraan toe dat over deze zaken beleidsstukken zijn opgesteld. Aan het product worden deze beleidsstukken als voorbeeld toegevoegd. De waardering van handelingen 10, 49, 73, 115 en 121 wordt als volgt aangepast:

B5: aanvragen en zaken waarover beleidsdossiers zijn opgebouwd en/of die in de ministerraad zijn behandeld of aanleiding zijn geweest tot kamervragen.

V, 10 jaar na definitieve afwikkeling aanvraag of zaak: overig (zo aan FIN voorgelegd) (foutje van mij? Beleidsdossiers hadden eigenlijk in product moeten?) (definitief moet worden toegevoegd aan waardering)

Wat betreft het voeren van overleg met het ministerie van Financiën over aanvragen voor herverzekering door de secundaire zorgdragers (handelingen 116, 117, 118 en 119) is de vraag over de scheiding tussen zaken ook van toepassing. Om de waardering te kunnen bepalen, is het van belang te weten of de ministers van Economische Zaken, Buitenlandse Zaken en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hier alleen met de minister van Financiën overleggen over politiek gevoelige gevallen of over *alle* aanvragen tot herverzekering. Indien alleen over politiek gevoelige gevallen wordt overlegd, stelt de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris voor om deze handeling met een B te waarderen.

Uit de HMA is gebleken dat de minister van Ontwikkelingssamenwerking in de loop van de tijd steeds meer betrokken raakte bij het beleidsterrein, met name waar het gaat om kwijtschelding van schadegevallen. Om deze invloed te kunnen reconstrueren stelt de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris voor om deze handeling met een B te waarderen. Allen zijn akkoord met de wijziging van de waardering van V 10 jaar in B5.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken geeft aan dat alleen over politiek gevoelige zaken wordt overlegd. Om bewaring van deze zaken te waarborgen, wordt de handeling gewaardeerd met B5.

Het ministerie van Economische Zaken overlegt over *alle* zaken: op handeling 117 wordt daarom de hierboven vermelde scheiding in de waardering toegepast.

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit geeft aan dat zijn invloed op het beleidsterrein gering is. Het ministerie had wel zitting in de rijkscommissie, maar die plek is onlangs opgeheven. De beleidsvorming zou door het ministerie van Financiën gedaan worden. De vertegenwoordigster van de zorgdragers stelt voor de V waardering te handhaven.

Allen zijn akkoord.

2. Overige handelingen

2.1 Actor: minister van Financiën

Handeling 7

Het opstellen van periodieke verslagen inzake de herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt voor om alleen (jaar-)verslagen op hoog niveau bewaren. Indien jaarverslagen afwezig zijn, kunnen de kwartaal- of maandverslagen worden bewaard. Na overleg met het ministerie van Financiën gaat de vertegenwoordigster van de zorgdragers akkoord. De waardering wordt aangepast en komt als volgt te luiden: 'B3 voor jaarverslagen, en voor kwartaalverslagen of maandverslagen indien geen jaarverslagen aanwezig zijn. Overige neerslag V 5 jaar'.

Handeling 11

Het verstrekken van inlichtingen aan internationale overleg- en bestuursorganen met betrekking tot de herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris vraagt of deze handeling beleid omvat. Wordt beleidsvorming niet al ondervangen door handelingen 19 en 20? De vertegenwoordigster van de zorgdragers stelt dat alle neerslag omtrent 11, 19 en 20 vermoedelijk in hetzelfde dossier zit en moeilijk te scheiden zal zijn. Het ministerie van Financiën bevestigt dit. Beslissingen over kredieten worden namelijk niet lokaal/nationaal genomen, maar op internationaal niveau, zoals in de Club van Parijs. De informatie die Nederland aan de CvP verschaft, draagt dus bij aan beleidsvorming van de organisatie. Besloten wordt de waardering daarom te handhaven op B, maar het criterium te wijzigen van B3 in B1. Allen gaan akkoord.

Handeling 14

Het informeren (voorlichten) van de interdepartementale coördinatiecommissie over nationale- en internationale ontwikkelingen en het Nederlandse buitenlandse beleid inzake de herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris vraagt om welke commissie het hier gaat. Het ministerie van Financiën geeft aan dat het gaat om het interdepartementale overleg tussen de betrokken drie ministeries, Financiën, Economische Zaken en Buitenlandse Zaken. Aan deze ministeries worden de afspraken doorgegeven die bijvoorbeeld in de Club van Parijs zijn gemaakt over kredieten. De vertegenwoordigster van de zorgdragers stelt voor om beleidsmatige informatie te bewaren, maar cijfermatige informatie (doorgeven van cijfers) te vernietigen. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris vraagt zich af of beleidsmatige en cijfermatige informatie wel te scheiden is, en bovendien of informatie met betrekking tot de afspraken en het beleid waarover in deze handeling gesproken wordt niet onder een andere handeling (bijvoorbeeld 21) te vinden is. Na overleg met het ministerie van Financiën concludeert de vertegenwoordigster van de zorgdragers dat beleid- en cijfers inderdaad niet te scheiden zijn. Het overleg en deze informatie heeft gevolgen voor het nationale en internationale beleid van Nederland, bijvoorbeeld het exportbeleid van Economische Zaken. In het overleg wordt ook het beleid ten aanzien van de Club van Parijs bepaald. Het ministerie van Financiën beziet de afspraken en gegevens in relatie tot de begroting; het ministerie van Economische Zaken analyseert de economische gevolgen; en het ministerie van Buitenlandse Zaken de diplomatieke gevolgen en consequenties op internationaal handelsniveau. Omdat het om beleid gaat, stelt de vertegenwoordigster voor om de handeling met een B5 te waarderen. Allen zijn akkoord.

Handeling 17

Het voorbereiden en verzorgen van de verslaglegging van internationale conferenties inzake de herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt voor om de waardering te wijzigen van B1 in B1 voor verslag, V 5 jaar voor overige neerslag. Allen zijn akkoord.

Handeling 23 en 24

-Het implementeren van internationale regels inzake de herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties in bestaande of nieuwe regelgeving op nationaal niveau.

-Het uitvoeren van internationale regels inzake de herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt dat het verschil tussen deze handelingen niet duidelijk is. Handeling 24 is overbodig: volgens de vertegenwoordiger is uitvoering in alle andere handelingen ondervangen. Het ministerie van Financiën legt uit dat 'implementeren' het opnemen van internationale en Europese regels in de lokale/Nederlandse wetgeving betreft. Implementeren heeft wetwijzigingen tot gevolg: hier hangt een beleidstraject aan. 'Uitvoering' is een stapje verder: dan voert Nederland diezelfde regels uit. Het ministerie is daarom niet akkoord en stelt voor om handeling 23 te handhaven. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris verzoekt vervolgens deze handeling te concretiseren. Met deze formulering kan bij elke activiteit onder deze handeling geschoven worden.

De vertegenwoordigster van de zorgdragers is na overleg met het ministerie van Financiën bij nader inzien akkoord met het schrappen van handeling 24. Uitvoering van regelgeving is ondervangen door

andere handelingen. In de opmerking van handeling 24 wordt meer informatie opgenomen over de betekenis van de handeling.

De waardering van handeling 23 wordt op voorstel van de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris gewijzigd van B5 in B1, aangezien het bij het implementeren van internationale regels gaat om het opstellen of wijzigen van Nederlandse wet- en regelgeving. Allen zijn akkoord.

Handeling 25

Het notificeren van nieuwe nationale wetgeving inzake de herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties aan de EG (EU) alsmede aan de afzonderlijke lidstaten.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris vraagt zich of neerslag van deze handeling niet overlapt met andere handelingen en stelt voor om de handeling te schrappen. De vertegenwoordigster van de zorgdragers is niet akkoord. Het ministerie van Financiën gaf aan dat Nederland de EU moet notificeren, ofwel op de hoogte brengen van nieuwe wetgeving. Als Nederland dat nalaat, is de wetgeving niet van kracht. Nederland moet dus altijd kunnen aantonen dat het de EU op de hoogte heeft gesteld van nieuwe wetgeving. De vertegenwoordigster van de zorgdragers stelt voor om de B waardering te handhaven. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris ziet het juridische belang van bewaring voor de overheid, maar constateert dat de neerslag niet voldoet aan de selectiecriteria van het Nationaal Archief. Hij houdt vast aan een V waardering. De vertegenwoordigster van de zorgdragers stemt hiermee in en stelt voor om de waardering te veranderen in V 10, jaar na vervallen van wet. Allen zijn akkoord.

Handeling 26

Het beantwoorden van vragen van individuele burgers, bedrijven en instellingen inzake de herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris vermoedt dat er tussen de burgerbrieven brieven van actiegroepen tussen zitten en stelt voor om een deel te bewaren. Volgens het ministerie van Financiën betreft het voornamelijk technische vragen over de van toepassing zijnde regelgeving op landen. Als het om principiële kwesties gaat, zoals een verzoek om aanpassing van regelgeving omdat men vindt dat men teveel premie betaalt, komt de brief in een beleidsdossier terecht. Dat dossier wordt in zijn geheel bewaard; en daarmee de brief. Er zijn geen brieven die de controverse over bepaalde gevoelige zaken weergeven. De waardering V, 5 jaar wordt gehandhaafd. Allen gaan akkoord.

Handeling 27

Het voorbereiden, vaststellen en uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten inzake de herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt voor om 1 exemplaar van het voorlichtingsmateriaal te bewaren, om dit materiaal inzicht geeft in het beeld dat de overheid naar buiten wilde brengen over het beleid. Allen zijn akkoord. De waardering wordt gewijzigd van V 5 jaar in B5: 1 exemplaar van het eindproduct, overige neerslag V 5 jaar.

Handeling 28

Het voorbereiden van intern (wetenschappelijk) onderzoek en het vaststellen van onderzoeksrapporten inzake de herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt voor om de handelingen met betrekking tot onderzoek te formuleren conform de lijst met algemene handelingen. De handelingen komen als volgt te luiden:

Handeling 145

Het vaststellen van de opdracht en het eindproduct van (wetenschappelijk) onderzoek en het vaststellen van onderzoeksrapporten over herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

Product: Offerte, brieven en rapport

Waardering: B (1,2)

Handeling 146

Het begeleiden van (wetenschappelijk) onderzoek naar herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

Product: Notities, notulen en brieven

Waardering: V 10 jaar

Handeling 147

Het verzamelen en bewerken van gegevens ten behoeve van (wetenschappelijk) onderzoek naar herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

Product: Notities, brieven, etc.

Waardering: V 10 jaar

Handeling 148

Het financieren van (wetenschappelijk) onderzoek naar herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

Product: Rekeningen en declaraties

Waardering: V 10 jaar

Allen gaan akkoord.

Handeling 139

Het voorbereiden van, danwel het leveren van een bijdrage aan, de besluitvorming in (interdepartementale) coördinatiecommissies en (ad hoc) (interdepartementale) overlegstructuren, waarbij een ander departement het secretariaat voert.

In de HMA is aangegeven dat geregeld discussie bestond tussen de ministeries van EZ en Financiën over het al dan niet inwilligen van een verzoek tot herverzekering. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt daarom voor de waardering van handeling 139 te wijzigen van V 10 jaar in B 5. De vertegenwoordigster van de zorgdragers gaat akkoord.

Handeling 141

Het consulteren van maatschappelijke vertegenwoordigingen en/of het bedrijfsleven ten aanzien van onderwerpen op het gebied van de herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties
Gezien de maatschappelijke en politieke gevoeligheid van het onderwerp stelt de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris voor de waardering van deze handeling te wijzigen van V 20 jaar in B5 jaar. Met deze waardering is de invloed van maatschappelijke vertegenwoordigingen en bedrijfsleven op het beleid beter te reconstrueren. De vertegenwoordigster van de zorgdragers gaat akkoord.

Handeling 43 en 44

-Het geven en intrekken van toestemming aan kredietverzekeringsmaatschappijen om verzekeringen of garanties, ter dekking van aan het handels- en dienstenverkeer met het buitenland verbonden risico's, bij de Staat te mogen herverzekeren.

-Het machtigen van een Verzekeraar om verzekeringsaanvragen, die worden herverzekerd bij de Staat, goed te keuren en af te handelen.

Omdat Atradius een grote rol speelt op dit beleidsterrein, stelt de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris om de neerslag van deze handelingen te wijzigen van V 10 jaar na afloop toestemming resp. machtiging in B5. Allen zijn akkoord.

Handeling 45

Het nemen van principiële beslissingen ten aanzien van de aan de verzekering van import- en exportgaranties ten grondslag liggende transacties en van de verzekering- en garantievooraarden.

Het is de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris niet duidelijk wat een principiële beslissing inhoudt. Het ministerie van Financiën geeft aan dat een principiële beslissing een eerste, richtinggevendende beslissing is over een land waarvan alle beslissingen over kredieten die voor investeringen in dit land vanaf worden geleid. Bijvoorbeeld: Er worden geen kredieten verstrekt aan bedrijven die in Afghanistan willen investeren, omdat de politieke situatie in dit land te fragiel is. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt voor om de waardering te wijzigen van

algemeen gelden beslissingen B5, beslissingen in individuele gevallen zonder precedentwerking V 20 jaar in B5 voor alle neerslag. Allen zijn akkoord.

Handeling 46

Het bepalen dat de Nederlandsche Bank NV niet bevoegd is om:

- Verzekeraar aanwijzingen te geven ter zake van het nemen van maatregelen ter voorkoming en vermindering van dreigende schade;
- Verzekeraar goedkeuring te verlenen tot het afsluiten van een akkoord met een debiteur in alle gevallen, waarin Verzekeraar daartoe niet krachtens de hem door de Staat toegekende machtigingen bevoegd is.
- door Verzekeraar gedane voorstellen tot schadevergoeding te mogen afhandelen;
- door Verzekeraar gedane voorstellen tot verstrekking van voorschotten op eventuele schadevergoedingen te mogen afhandelen.

Omdat De Nederlandsche Bank een grote rol speelt op dit beleidsterrein, en de bepaling van de bevoegdheden van belang is voor de reconstructie van het overheidshandelen op hoofdlijnen, stelt de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris om de neerslag van deze handeling te wijzigen van V 10 jaar na vervallen niet bevoegd verklaring in B5. Allen zijn akkoord.

Handeling 64

Het goedkeuren van (wijzigingen in de) nadere regels betreffende de werkwijze van de Rijkscommissie voor export-, import- en investeringsgaranties.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt dat het ministerie in dit geval alleen goedkeuring verleent en stelt daarom voor om de neerslag te vernietigen. De vertegenwoordigster van de zorgdragers is niet akkoord: er worden regels over de bevoegdheden van de Rijkscommissie goedgekeurd, wat in feite een wijziging van de organisatie is. Ze stelt voor om de B-waardering te handhaven, met criterium 4 in plaats van 5. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris constateert dat er geen handeling is met betrekking tot het instellen van de commissie en gaat daarom akkoord.

Handeling 68

Het vaststellen van premierichtlijnen voor de dekking van risico's.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris twijfelt over de cultuurhistorische waarde van de premies en vraagt of het hier ook om discussies over deze premies gaat. De vertegenwoordiger van de zorgdragers stelt voor indien dit niet het geval is om de handeling met een V te waarderen. Het ministerie van Financiën geeft aan dat de premies worden gebaseerd op de politieke risico's die een ondernemer in een land loopt: ze geven dus inzicht in hoe bepaalde landen worden ingeschat. In die zin is de neerslag wel interessant. Daarom wordt besloten de waardering te handhaven op B5. Allen zijn akkoord.

Handeling 88

Het geven van aanwijzingen ter uitwerking of verduidelijking van hetgeen tussen de Verzekeraar en de Staat is overeengekomen.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt voor om de waardering van deze handeling vanwege het belang van de NCM en in lijn met handeling 43 te wijzigen van V 10 jaar in B5. Allen zijn akkoord.

Handeling 105

Het jaarlijks vaststellen van het bedrag tot hetwelk ten hoogste verplichtingen uit herverzekering kunnen worden aangegaan.

De bedragen worden jaarlijks gepubliceerd. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt daarom dat de neerslag van deze handeling in het licht van wat al bewaard wordt geen informatie bevat die van historisch belang is. De hoofdlijnen van het overheidshandelen zijn in voldoende mate te reconstrueren. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt voor om de waardering van deze handeling te wijzigen van B5 in V 5 jaar. De vertegenwoordigster van de zorgdragers is akkoord.

Handeling 128

Het, in overeenstemming met de Minister van Economische Zaken, vaststellen:

-tot welk bedrag verplichtingen uit herverzekering ten hoogste kunnen worden aangegaan;

-van het bedrag van de maximale aanvangswaarde van de investering waarvoor herverzekering kan worden verleend.

Het besluit wordt gepubliceerd in de Staatscourant. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt daarom dat de neerslag van deze handeling in het licht van wat al bewaard wordt geen informatie bevat die van historisch belang is. De hoofdlijnen van het overheidshandelen zijn in voldoende mate te reconstrueren. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt voor om de handeling met V te waarderen, in plaats van met B5. De vertegenwoordigster van de zorgdragers is akkoord. De waardering wordt als volgt aangepast: V, 20 jaar na wijziging of intrekking.

Handeling 130

Het, in overeenstemming met de Minister van Economische Zaken, beslissen op verzoeken van verzekeringsmaatschappijen om verzekeringsovereenkomsten in het kader van de Tijdelijke Regeling Herverzekering Investerings Oost-Europa bij te Staat te mogen herverzekeren.

Deze handeling is gewaardeerd met B5 voor algemeen geldende regelingen, V 10 jaar voor individuele toestemmingen / regelingen. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris vraagt zich af of de neerslag van deze handeling wel betrekking heeft op algemeen geldende regelingen. De vertegenwoordigster van de zorgdragers bevestigt dat het niet om algemene regelingen gaat: het gaat om de tijdelijke regeling die in de handeling genoemd wordt. De regeling heeft betrekking op de participatie van verzekeringsmaatschappijen in Oost-Europa, na de val van de Muur. Dit zijn andere maatschappijen dan de reguliere; het gaat dus om uitzonderingen. De vertegenwoordigster van de zorgdragers stelt voor om de waardering als volgt te wijzigen:

B5 voor algemeen geldende toestemmingen tot herverzekering (toetreding tot de Oost-Europese markt in het algemeen)

V, 10 jaar voor verzoeken voor toestemmingen voor individuele herverzekeringen (per bedrijf)

Allen zijn akkoord.

Handeling 132

Het, na instemming van de Minister van Economische Zaken, afsluiten en intrekken van een herverzekeringsovereenkomst met een Verzekeraar.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt voor de waardering van deze handeling vanwege het belang van de Verzekeraar i.c. de NCM, en in lijn met handeling 43 en 44, te wijzigen van V 10 jaar na intrekking in B5. Allen gaan akkoord.

2.3 Actor: Interdepartementale commissie herverzekering investeringen

Handeling 135

Het voeren van overleg betreffende het beleidsterrein exportkredietverzekeringen en investeringsgaranties.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris vindt dat de handeling een activiteit is welke al gevat wordt in handeling 136 *Het adviseren van de betrokken ministers over individuele verzekeringsaanvragen* en stelt voor de handeling te laten vervallen. Allen gaan akkoord.

Handeling 136

Het adviseren van de betrokken ministers over individuele verzekeringsaanvragen.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris merkt op dat de interdepartementale commissie al sinds 1967 actief is en dat de periodisering 1989- foutief is. De vertegenwoordigster van de zorgdragers past de periodisering aan. Allen gaan akkoord. De waardering B5 blijft gehandhaafd.

2.4 Actor: de Verzekeraar

Handeling 33

Het periodiek informeren van de Nederlandsche Bank NV met betrekking tot de herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt voor de handeling te waarderen met Waardering: B2 voor jaarverslagen, en voor kwartaal- of maandverslagen indien geen jaarverslagen aanwezig zijn V 5 jaar: overige neerslag

Handeling 47 en 74

-Het afsluiten van een verzekering of garantie met herverzekering, het behandelen van een exportkredietverzekering, de schaderegeling en de uitbetaling van de schadevergoeding.

-Het afhandelen van (dreigende) schadegevallen.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt voor de handelingen conform de al eerder besproken handelingen met betrekking tot verzekeringsaanvragen te waarderen om politiek gevoelige dossiers te bewaren. De verzekeraar meldt echter dat zij geen politiek gevoelige dossiers behandelen. Dergelijke dossiers worden uitsluitend behandeld door het ministerie van Financiën. De waardering wordt gehandhaafd op V, 10 jaar en V, 5 jaar na definitieve afsluiting dossier. Allen gaan akkoord.

Handeling 66

Het overleggen met de Minister van Financiën over de toekenning van kwalificaties aan landen.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stelt voor de handeling met B5 te waarderen. De neerslag kan inzicht geven in de wijze waarop de kwalificaties tot stand komen. Navraag bij de verzekeraar leert dat het overleg opgevat moet worden als advies. Het advies door de verzekeraar wordt echter verstrekt op basis van dossiers van het ministerie van Financiën. De bijdrage van de verzekeraar wordt opgenomen in het dossier van het ministerie.

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris trekt hierop zijn voorstel in en stelt voor de waardering V, 5 jaar te handhaven.

2.5 Actor: Minister van Economische Zaken

Handeling 129

Het overeenstemmen met de Minister van Financiën ten aanzien van het vaststellen:

-tot welk bedrag verplichtingen uit herverzekering ten hoogste kunnen worden aangegaan;

-van het bedrag van de maximale aanvangswaarde van de investering waarvoor herverzekering kan worden verleend.

Omdat de regeling in de Staatscourant wordt gepubliceerd, en daarmee de mogelijk tot reconstructie van het overheidshandelen in voldoende mate gewaarborgd is, stelt de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris voor om deze handeling met een V te waarderen. De vertegenwoordigster van de zorgdragers is akkoord. De waardering wordt vastgesteld op V, 20 jaar na wijziging of intrekking. Allen gaan akkoord.

Handeling 131 (ook voor de Minister van Buitenlandse Zaken, de minister belast met de hulp aan ontwikkelingslanden)

Het overeenstemmen met de Minister van Financiën over een beslissing op een verzoek van een verzekeringsmaatschappij om verzekeringsovereenkomsten in het kader van de Tijdelijke Regeling Herverzekering Investeren Oost- Europa bij te Staat te mogen herverzekeren.

Deze handeling is gewaardeerd met B5 voor algemeen geldende regelingen, V 10 jaar voor individuele toestemmingen / regelingen. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris vraagt zich af of de neerslag van deze handeling wel betrekking heeft op algemeen geldende regelingen. De vertegenwoordigster van de zorgdragers bevestigt dat het niet om algemene regelingen gaat: het gaat om de tijdelijke regeling die in de handeling genoemd wordt. De regeling heeft betrekking op de participatie van verzekeringsmaatschappijen in Oost-Europa, na de val van de Muur. Dit zijn andere maatschappijen dan de reguliere; het gaat dus om uitzonderingen. De vertegenwoordigster van de zorgdragers stelt voor om de waardering als volgt te wijzigen:

B5 voor algemeen geldende toestemmingen tot herverzekering (toetreding tot de Oost-Europese markt in het algemeen)

V, 10 jaar voor verzoeken voor toestemmingen voor individuele herverzekeringen (per bedrijf)

Allen zijn akkoord.

2.6 Actor: Externe adviescommissies

Handeling 142 en 143

-Het gevraagd en ongevraagd geven van advies aan de minister van Financiën over de hoofdlijnen van het beleidsterrein herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties

-Het gevraagd en ongevraagd geven van advies aan de minister van Financiën over secundaire beleidsaspecten van het terrein herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris vraagt zich af hoe secundaire aspecten te scheiden zijn van hoofdlijnen (handeling 142). Aangezien dit onderscheid praktisch niet te hanteren is stelt hij voor deze handeling 143 te laten vervallen en handeling 142 te wijzigen in *Het gevraagd en ongevraagd geven van advies aan de minister van Financiën over het beleidsterrein herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties*. De waardering wordt vastgesteld op advies en eindproduct: B, overige neerslag V 10 jaar na rapport. Allen gaan akkoord.

Over alle andere waarderingen waren de partijen het eens.

De bij het overleg betrokken partijen hebben hun goedkeuring gegeven aan dit verslag.

Historisch-maatschappelijke analyse 'Herverzekerd'

Beleidsterrein:

Herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties 1945-

Deskundige:

De heer. H.H.M. Groen

Dhr. Groen werkte van 1964-1995 bij de Nederlandse Crediet Maatschappij (NCM). Hij was er onderdirecteur en adjunct-directeur (1975-1976), directeur en na een statutenwijziging lid van de Raad van Bestuur (1976-1995). Sinds 1988 was hij voorzitter van de Raad van Bestuur. Uit hoofde van zijn functie heeft de heer Groen zich in die tijd intensief beziggehouden met het beleidsterrein Herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties.

Werkwijze:

Op woensdag 8 november heeft de heer Groen meegewerkt aan een interview aan de hand van de vragenlijst HMA. Dit vond plaats in het gemeentehuis van Noordwijk. Het interview is namens het Nationaal Archief afgenomen door Barry van Kester.

Voorafgaand aan het gesprek heeft de heer Groen de afbakening van het beleidsterrein en de vragenlijst HMA ontvangen.

Verslag van het gesprek

De reden dat de Staat de herverzekering van exportkredieten op zich heeft is het feit dat het aantal aanvragen voor dergelijke grote transacties zo klein is dat de 'massa' die nodig is voor een commercieel verantwoorde verzekering ontbreekt. Daarnaast is de looptijd van de kredieten doorgaans langer dan commerciële banken verantwoord vinden.

1) Welke ontwikkelingen hebben zich voorgedaan op het beleidsterrein, en wat is het belang daarvan?

Het belangrijkste onderdeel van het beleidsterrein was de herverzekering van exportkredieten. Nederland is altijd een grote een exporteur geweest. Als het ging om investeringen speelde het een minder grote rol. Herverzekering van investeringen was dan ook veel minder belangrijk dan de herverzekering van exportkredieten.

In de periode na de Tweede Wereldoorlog is in de regelgeving op het beleidsterrein niet zo veel veranderd. De invulling van het beleid is wel veranderd. In de periode waarin de heer Groen actief is geweest zijn twee belangrijke momenten aan te wijzen die een duidelijke verandering markeerden.

- In 1976 weigerde het kabinet Den Uyl om toestemming te geven voor de herverzekering van de export door RSV van reactorvaten voor de bouw van Zuid-Afrikaanse kerncentrales. Het was de eerste keer dat politieke afwegingen een transactie verhinderden.

Vanaf dit moment speelde politieke afwegingen veel vaker een rol bij het weigeren van transacties. In dit kader noemt de heer Groen enkele zaken rond herverzekering die tot veel ophef hebben geleid. Hij geeft aan dat er veel meer voorbeelden te noemen zijn.

- In de jaren '70 eisten Arabische landen van ondernemingen met wie zij handel dreven een verklaring dat bij de productie geen Joodse medewerkers of instanties betrokken waren.
- De Hollandia Kloos Koeweit-affaire waarbij minister-president Lubbers zich persoonlijk inzette voor de inning van een vordering op de staat Koeweit van zijn familiebedrijf Hollandia-Kloos.

- o De leverantie van duikboten aan Taiwan was controversieel. Wapenexport naar 'gevoelig' gebied was niet toegestaan. Voorstanders van export wilden met de export de scheepsbouw ondersteunen. Zij waren van mening dat van spanning geen sprake was. Anderen waren het hier niet mee eens.

De heer Groen geeft aan dat politieke overwegingen transacties wel verhinderden, maar dat het vrijwel niet voorkwam dat vanuit commercieel oogpunt wellicht niet verantwoorde risico's om politieke redenen wél herverzekerd werden. Toen echter voor de kerst van 1988 een economisch onverantwoorde herverzekerings aanvraag werd ingediend voor de export van vlees naar Rusland ging dit uiteindelijk wel door.

In dit verband is het ook van belang de Berner Unie te noemen. In de Berner Unie werden in internationaal verband afspraken gemaakt over het dekkingsbeleid. Ook het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank waren hierbij betrokken. De GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) en de OESO vervulden een adviserende rol. Opmerkelijk was dat politieke invloeden in dit overleg steeds duidelijker herkenbaarder werden in de inbreng van Frankrijk, Duitsland, Oostenrijk, Engeland en de VS. Zij gebruikten commerciële argumenten om de exportkredietverzekering te gebruiken om nationale politieke en economische belangen te ondersteunen. Zo steunden bijvoorbeeld de VS hun vliegtuigindustrie en de Fransen hun scheepsbouw. Nederland daarentegen had een strikt zakelijke uitgangspositie. Vergelijkbare politiek-economische uitgangspunten speelden nauwelijks een rol bij het Nederlandse standpunt in de Berner Unie.

Ook bij het afwijzen van kleine aanvragen speelden politieke overwegingen zoals eerder besproken mee. De discussie vond echter meestal niet plaats naar aanleiding van specifieke aanvragen, maar ging over het dekkingsbeleid in het algemeen. De discussie over het dekkingsbeleid vond plaats in de commissie advisering landenbeleid. De heer Groen geeft aan dat de notulen van deze commissie zeer de moeite waard zijn.

De NCM, die de kleine aanvragen afhandelde, had de vrijheid aanvragen waarvan men vermoedde dat afwijking van het landenbeleid om politieke of commerciële redenen op zijn plaats zou zijn, voor te leggen aan het ministerie van Financiën.

- Een tweede ontwikkeling die van groot belang is op het beleidsterrein is de groeiende invloed van het bedrijfsleven / het ministerie van economische zaken op het beleid vanaf de jaren '80. Na veel discussie besloten dat het ministerie van economische zaken voortaan betrokken zou worden bij de exportkredietverzekering. EZ moest voortaan verplicht gehoord worden, maar het ministerie van Financiën behield het laatste woord. De heer Groen geeft aan dat over deze discussie waarschijnlijk veel correspondentie moet bestaan tussen EZ en Financiën.

In de praktijk waren er vaak meningsverschillen. EZ vond bijvoorbeeld dat met het verlenen van herverzekering van exportkredieten voor de scheepsbouw soepel omgegaan moest worden om zo de scheepsbouw voor Nederland te behouden. Financiën was het daar niet mee eens, vond de transactie te riskant en ging uiteindelijk niet akkoord. Zo was het meestal: de mening van Financiën was doorslaggevend.

2) *Welke gebeurtenissen / incidenten hebben plaatsgevonden, en in hoeverre zijn deze van belang geweest voor het beleidsterrein (en eventueel aanverwante beleidsterreinen)?*

Naast de hierboven genoemde incidenten, waarbij het ging om al dan niet honoreren van een aanvraag tot herverzekering (het zgn. acceptatiebeleid), waren er ook verschillende gebeurtenissen op het gebied van het schadebeleid die tot ophef leidden. De heer Groen geeft aan dat dit schadebeleid minstens zo belangrijk was als het acceptatiebeleid. Acceptatiebeleid én schadebeleid leidden geregeld tot incidenten die op ministersniveau besproken werden. De heer Groen schat dat een kwart tot een derde van de aanvragen op een of andere manier politiek gevoelig was. In waarde ging het meestal, maar niet altijd, om de grotere transacties.

Met betrekking tot het schadebeleid noemt de heer Groen de volgende incidenten:

- Voor een moderniseringsopdracht van de Almirante Grau (voormalige Hr. Ms. De Ruyter) in 1985 voor Peru werd uiteindelijk toestemming voor herverzekering gegeven. Het geld bleek moeilijk te innen.
- De aanleg van een gaspijpleiding door Boskalis in Argentinië dreigde de staat miljarden te kosten.
- Een opdracht van Ballast Nedam in Saoedi-Arabië leidde tot een dreigende financiële strop.

In de Club van Parijs wordt multilateraal overleg gevoerd over de afhandeling van schades, het verlenen van eventueel uitstel van betaling, etcetera. Daarnaast vindt ook bilateraal overleg plaats. Vooral in het bilaterale overleg speelt 'politiek' vaak een grote rol. Koeweit betaalde zijn schulden aan Nederland bijvoorbeeld eerder dan beloofd, omdat Nederland deelnam aan de bevrijding van Koeweit in 1991. In het schadebeleid was meer ruimte voor politieke overwegingen dan in het acceptatiebeleid.

Wanneer terugvordering van schulden niet mogelijk was, speelde het ministerie van ontwikkelingssamenwerking soms een rol. Deze rol werd in de tijd dat de heer Groen actief was steeds groter. Wanneer de minister van ontwikkelingssamenwerking pleitte voor kwijtschelding, maar het ministerie van financiën daarmee niet akkoord ging, moest het geld voor kwijtschelding van het budget voor Ontwikkelingssamenwerking komen.

Ondanks het actieve verhaalbeleid kreeg de Staat geregeld te maken met zeer grote verliezen. Vooral eind jaren '80 begin jaren '90 waren er veel schades. Dit leidde geregeld tot Kamervragen, maar tot een parlementaire enquête is nooit gekomen. Inmiddels overtreffen de premie-inkomsten de schade-uitkeringen weer. De staat van de nog openstaande vorderingen is te vinden in de (jaar)verslagen van de NCM, maar ook in de rijksbegroting.

3) *Welke individuen / groepen zijn van belang geweest op het beleidsterrein (en eventueel aanverwante beleidsterreinen) en waarom?*

- De minister van financiën
- De thesaurier-generaal
- De directeur EKI (export- en importkredieten en investeringsgaranties) op het ministerie van financiën
- De leiding van de NCM. Met name de heren G. Kalff, Cohen Tervaert en Groen hebben hun stempel weten te drukken op de invulling van het beleid.

Protesten tegen bepaalde transacties waren er geregeld, maar deze protesten kwamen niet steeds van dezelfde groep. Enkele voorbeelden van protesten zijn:

- tegen de niet-joodverklaring die door Arabische landen geëist werd. (zie ook onder 1)
- tegen de wapenexport, zoals bijvoorbeeld:
 - De levering van munitie door Hembrug aan India
 - De levering van bewapeningssystemen voor schepen door Hollandse Signaal
 - De levering van schepen door 'de Schelde'
 - De levering van Fokker-50 vliegtuigen (in militaire uitvoering) aan bijvoorbeeld landen in Zuid-Amerika.

Over het algemeen verhoogden de acties wel de druk, maar leidden ze niet tot andere beslissingen. Verschillende afgewezen verzoeken waren waarschijnlijk ook zonder protesten afgewezen.

De oppositiepartijen in het parlement stelden de herverzekering wel eens ter discussie, maar door de regering is afschaffing nooit echt serieus overwogen.

4) *Welke organisaties zijn van belang geweest op het beleidsterrein (en eventueel aanverwante beleidsterreinen) en waarom?*

- NCM, als uitvoerende organisatie
- De Nederlandse Bank, als organiserende en besluitvormende organisatie.
- De Minister van Financiën is degene die uiteindelijke beslissingen nam.

De heer Groen merkt op dat de besluiten met betrekking tot de herverzekering altijd op hoog niveau binnen het Ministerie van Financiën werden genomen. De thesaurier-generaal was altijd aanspreekbaar wanneer het om het onderwerp herverzekering ging. Vaak was de minister direct betrokken. Dat zegt iets over het belang dat men aan het beleidsterrein hechtte.

- Het ministerie van economische zaken
- De Berner Unie
- Het IMF

- de Wereldbank
- de Oeso (organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling). Binnen de Oeso werden afspraken gemaakt over de raamcondities waaraan herverzekeringsovereenkomsten moesten voldoen. Afspraken over looptijd, minimumrente moesten er toe leiden dat oneerlijke concurrentie tussen landen werd uitgeschakeld. Tegenwoordig worden deze afspraken niet meer binnen de OESO gemaakt.

5) *In hoeverre mag verwacht worden dat de informatie met betrekking tot de op grond van bovenvermelde vragen als belangrijk te kwalificeren onderwerpen alleen kan worden aangetroffen in de overheidsarchieven m.b.t. het beleidsterrein of dat deze wellicht ook elders te vinden is?*

De heer Groen noemt de volgende archieven die interessante informatie zouden kunnen bevatten met betrekking tot het beleidsterrein:

- De NCM
- De Nederlandse Bank.
- De Berner Unie is een interessante organisatie, maar het is de heer Groen onbekend over hoeveel archief zij beschikken.

6) *In hoeverre is het noodzakelijk om nog andere deskundigen over deelaspecten van het beleidsterrein te raadplegen en wie zou daar het beste voor benaderd kunnen worden?*

De heer Groen geeft de volgende suggesties:

- De heer Tom de Swaan, oud-secretris van de Dagelijkse Commissie. Waarschijnlijk is het Ministerie opener geweest tegenover de Dagelijkse Commissie dan tegenover de NCM
- De heer Ledeboer, oud-directeur EKI
- De heer Cees Maas, oud-thesaurier-generaal
- De heer Pieter Korteweg, oud-thesaurier-generaal

7) *Is er eventueel nader (literatuur-)onderzoek noodzakelijk?*

De heer Groen geeft aan dat er weinig is geschreven over het onderwerp Herverzekering van export- en importkredieten en investeringsgaranties. In de tijdschriften 'Bank en effectenbedrijf' en 'Economisch Statistische berichten' zijn enkele artikelen verschenen. Mevr. Sie Dhian Ho (Wetenschappelijke raad voor het Regeringsbeleid) is op dit moment bezig met een promotie over het netto macro-economisch belang van exportkredietverzekering.

De heer Groen geeft aan dat hij beschikt over diverse verslagen uit zijn NCM-tijd. Hij is gaarne bereid tot het geven van meer informatie.